Словозміна дієслова типу „*pracovať*“ / časovací vzor *pracovať*.

Особа Osoba	Однина Singulár	Множина Plurál
1-a	(Ja) **prac-uje-m**	(My) pracujeme
2-a	(Ty) pracuješ	(Vy) pracujete
3-a	(On, ona, ono) pracuje o	(Oni, ony) pracujú

Майбутній час

1. Ja budem pracovať
2. Ty budeš pracovať
3. On, ona, ono bude

1. my budeme pracovať
2. vy budete pracovať
3. oni, ony budú pracovať

Zajtra budem oslavovať narodeniny.

Минулий час

1. Ja pracovala som, pracoval som, pracovalo som
2. Ty pracovala si, pracoval si, pracovalo si
3. On pracoval, ona pracovala, ono pracovalo

1. my pracovali sme
2. vy pracovali ste
3. oni, ony pracovali

Pracoval som do večera.

До цієї дієвідміни також належать, наприклад, такі дієслова:

Študovať – вивчати, вчитися
cestovať – їздити, мандрувати
Obedovať – обідати
ďakovať – дякувати
venovať – присвячувати
pozdravovať – вітати
oslavovať – святкувати
menovať – називати
existovať - існувати
ospravedlňovať sa – вибачатись
zorganizovať – організувати oslavu

Študoval som na lekárskej fakulte.
Kedy budete oslavovať narodeniny svojich deti?

! Зверніть увагу на помилки, які зазвичай роблять початківці:

Українською	**Словацькою**
Я працюю	Ja pracujem
Він працює	On pracuje
Ми працюємо	My pracujeme
Вони працюють	Oni pracujú
Неправильно: *ja pracujú.*	

Правильно: ja pracujem, oni pracujú.

Вправа1: Провідміняйте вище вказані слова, наприклад:

Ja študujem, ty študuješ, on (a) študuje.

Вправа 2: Відкрийте дужки:

My (študovať) na univerzite.
My budeme študovať na univerzite.
My študovali sme na univerzite.

Katka (pracovať) v lekárni. Ty (cestovať) do Európy. Vy (venovať sa) dieťaťu. Lenka a Vlado (oslavovať) svadbu. Láska (existovať) na svete. Učiteľka (ospravedlňovať sa) že meška. (Zorganizovať) party. Vždy tu (obedovať)? Dieťa (pozdravovať) matku s narodeninámi. My (ďakovať) vám. Susedka (menovať) dcérku slniečko.

Модальні дієслова (Modálne slovesá)

Модальні дієслова виражають різні відтінки можливості, бажаності, здатності, обов'язковості здійснення особою певної дії. Вони поєднуються з неозначеною формою дієслів, які передають смисл цієї дії.

Основними модільними дієсловами в словацькій мові є **chcieť, môcť, mať, musieť, smieť, vedieť.**

Дієслово **chcieť** (хотіти) виражає бажання, наприклад:
Chcem pracovať. – Я хочу працювати.
Chcete čaj alebo kávu? – Хочете чай або каву?
Chceš mi niečo povedať? – Хочеш мені щось сказати?

Дієслово **môcť** перекладається українською мовою як *могти:*
Môžeš mi pomôcť? – Можеш мені допомогти?
Nemôžem prísť na hodinu. – Я не можу прийти на урок.
Môžeme ísť pešo. – Можемо йти пішки.

Дієслово **mať** відповідає українському *мати, треба:*
Máme písať úlohu. – Нам треба писати вправу.
Máš sa správať – Ти маєш поводитись гарно.
Mám sa naučiť báseň. – Маю вивчити вірш.

Дієслово **musieť** має в українській мові відповідник *мусити:*
Či chceš, či nechceš ale musíš upratať. – Хочеш не хочеш, але мусиш прибрати.
Musím ísť k zubárovi. – Мушу (змушена) йти до стоматолога.
Musíte prísť včas. – Мусите прийти вчасно.

Дієслово **smieť** означає *сміти, мати право, могти:*
Smiem vás o niečo poprosiť ? – Можу вас дещо попросити?
Nesmie sem prísť. – Не сміє сюди прийти.
Smieš to vedieť. – Маєш право це знати.

Дієслово **vedieť** може вживатися в модальному значенні
як *могти, вміти, (знати):*
Vieš si to predstaviť? – Можеш це собі уявити?
Neviem ti to vysvetliť. – Не можу це тобі пояснити.
Vie sa ovladať – Вміє тримати себе в руках (володіти собою).

Словозміна модальних дієслів у теперішньому часі

(Časovanie modálnych slovies v prítomnom čase)

Особа **Osoba**	**chcieť**	**môcť**	**musieť**	**smieť**	**vedieť**
Однина – Singulár (Jednotné číslo)					
1-a	chcem	môžem	musím	smiem	viem
2-a	chceš	môžeš	musíš	smieš	vieš
3-a	chce	môže	musí	smie	vie
Множина – Plurál (Množné číslo)					
1-a	chceme	môžeme	musíme	smieme	vieme
2-a	chcete	môžete	musíte	smiete	viete
3-a	chcú	môžu	musia	smú	vedia

Словозміна модальних дієслів в минулому часі

(Časovanie modálnych slovies v minulom čase)

Osoba	chcieť	môcť	musieť	smieť	vedieť
Singulár					
1-a	chcel, -a, -o som	moh/ol, -la, -lo som	musel, -a, -o som	smel, -a, -o som	vedel, -a, -o som
2-a	chcel, -a, -o si	moh/ol, -la, -lo si	musel, -a, -o si	smel, -a, -o si	vedel, -a, -o si
3-a	chcel, -a, -o	moh/ol, -la, -lo	musel, -a, -o	smel, -a, -o	vedel, -a, -o
Plurál					
1-a	chceli sme	mohli sme	museli sme	smeli sme	vedeli sme
2-a	chceli ste	mohli ste	museli ste	smeli ste	vedeli ste
3-a	chceli	mohli	museli	smeli	vedeli

Budúci čas

Osoba	chcieť	môcť	musieť	smieť	vedieť
Singulár					
1-a	Budem chcieť	-	-	-	-
2-a	Budeš chcieť	-	-	-	-
3-a	Bude chcieť	-	-	-	-
Plurál					
1-a	Budeme chcieť	-	-	-	-
2-a	Budete chcieť	-	-	-	-
3-a	Budú chcieť	-	--	-	-

-

Вправа 1*:* Відкрийте дужки.

(Ja chcieť) ísť do školy. (Ty nesmieť) to úrobiť. (On musieť) pracovať na závode. (My môcť) čítať po anglicky. (Vy musieť) prísť zajtra o siedmej. (Oni vedieť) si to vysvetliť.

Вправа 2*:* Підкладіть вирази.

Výrazy: bývate, čítam, je, sa majú, sa máš, hovorí

Katka _____ po slovensky.

Kristína_____ študentka.

Muž a dieťa_____ dobre.

Peter, ako _____ ?

Ja _____ knihu.

Pán Horák, kde _____ ?

М’яка вимова de, te, ne, le, di, ti, ni, li.

У словацькій мові існують 4 корелятивні за твердістю-м'якістю пари приголосних : **d – ď, t – ť, n – ň, l – ľ.** Вони позначаються відповідними знаками. У сполученні з голосними і, í, e, а також дифтонгами ia, ie, iu надрядкові знаки не ставляться, але ці приголосні вимовляються м'яко.

deti **/ďeťi/**
teta **/ťeta/**
pekne **/pekňe/**
rodina **/roďina/**
ticho **/ťicho/**
nikto **/ňikto/**
dívať sa **/ďívať sa/**
dieťa **/ďjeťa/**
peniaze **/peňjaze/**
cvičenie **/cvičeňje/**

Приголосні у звукосполученнях **de, te, ne, le, di, ti, ni, li** вимовляються твердо:

- у кінцевих основах прикметників типу **pekný, pekní, matkini, matkine, jednej, jedni, jeden.**
- у формах займенників **ten, tento, onen.**
- у префіксальних утвореннях **odísť, predísť, nadísť, podísť.**
- у деяких незапозичених словах: **teraz, teda, vtedy, temer=asi, jeden, jedenásť, hoden, žiaden, pijatika, okienečko, alebo, len.**
- у словах іншомовного походження **študent, univerzita, internet, modem, telefón, koléga, poliklinika, politik.**
- у звуконаслідуваннях: **tik-tak, cingi-lingi, dínom-dánom, tikot.**
- Звуки **dž, č, j** мають м'яку вимову.

Прочитайте слова:

Dedo, otec, teta, teplo, nemocnica, dej, nádej, koniec, kde, dnes, deň, sedem, nemý, neskoro, dedina, deti, nebo, nedeľa, nič, divadlo, divák, lekár, lekvár, lesný, letný, lietadlo, lipa, tehla, tehotná, temno, tiecť, tieň, tiež, ti (tebe)

Časovanie nepravidelného slovesa ísť
(Словозміна нерегулярного дієслова ísť)

	Prítomný čas		Minulý čas		Budúci čas	
Osoba	**Singulár**	**Plurál**	**Singulár**	**Plurál**	**Singulár**	**Plurál**
1.	Idem	Ideme	Išiel, išla som	Išli sme	pôjdem	Pôjdeme
2.	Ideš	Idete	Išiel, išla si	Išli ste	pôjdeš	Pôjdete
3.	ide	Idú	Išiel, išla	išli	pôjde	pôjdu

Відповідно до цієї парадигми відмінюються похідні дієслова доконаного виду:
Vojsť (vojdem) – увійти
Vyjsť (vyjdem) – вийти
Nájsť (nájdem) – знайти
Dôsť (dôjdem) – дійти
Odísť (odídem) – відійти, піти геть
Predísť (predídem) – обігнати, обійти, запобігти, попередити
Prejsť (prejdem) – перейти
Prísť (prídem) – прийти
Zájsť (zájdem) - зайти

Поставте дієслова руху в правильну форму:

Mirko (vyjsť) zo svojej detskej izby veselší ako po iné dni. Je pravda, že o chvíľu (ísť) do školy, ale o to teraz (nejsť). Má narodeniny. Poobede k nemu (zájsť) priatelia. Po tradičnej rannej procedúre (vyjsť) s taškou na pleciach na ulicu. (Prejsť) na druhú stranu a (zájsť) do obchodu. Možno (prísť) aj Zuzka zo susednej triedy. A ako rýchlo (prísť), tak aj (odísť).